

Η αμφισβήτηση του σοσιαλιστικού παραδείσου ξεκίνησε από την Πολωνία, όπου οι πρώτες απεργίες ξέσπασαν με αίτημα την αύξηση του μεροκάματου στα εργοστάσια και στα ορυχεία. Στο Πόζεν, το εργοστάσιο «Στάλιν» καταλήφθηκε και η απεργία εξελίχθηκε σε εξέγερση, με επακόλουθο σκληρές οδομαχίες. Απεργοί εργάτες κυρίευσαν άρματα μάχης αλλά ο στρατός είχε την υπεροπλία. Η εξέγερση πνίγηκε στο αίμα 53 νεκρών και αναρίθμητων τραυματιών. Από τις 28 Ιουλίου του 1956, μια επιτροπή κυβερνητικών και εργατών προσπάθησε να διερευνήσει τα βαθύτερα αίτια του ξεσηκωμού.

Τα έμαθαν μέσω Ουγγαρίας. Ένα χρόνο νωρίτερα (14 Μαΐου του 1955), το ανατολικό μπλοκ είχε συσπειρωθεί στην «αντιΝΑΤΟ» συμμαχία που ονομάστηκε Σύμφωνο της Βαρσοβίας με ιδρυτικά μέλη τις Σοβιετική Ένωση, Αλβανία, Βουλγαρία, Τσεχοσλοβακία, Λαϊκή Δημοκρατία Γερμανίας, Ουγγαρία, Πολωνία και Ρουμανία. Οι Ούγγροι έδειξαν φανερά τη δυσαρέσκειά τους κι αρνήθηκαν να ενταχθούν. Στις 23 Οκτωβρίου του 1956, άρχισαν τα πρώτα αντισοβιετικά συλλαλητήρια, με φοιτητές κι εργάτες αλλά και ένα σημαντικό τμήμα διανοουμένων να διαδηλώνουν στους δρόμους της Βουδαπέστης. Ο νέος πρωθυπουργός, Ίμρε Νάγκι, εξέφρασε την αντίθεσή του τόσο στην ένταξη στο Σύμφωνο, όσο και στην παρουσία σοβιετικών δυνάμεων στη χώρα. Κι ενώ οι διαδηλώσεις εντεινόνταν, ο υποστηρικτής της ουγγροσοβιετικής προσέγγισης, Γιάνος Καντάρ, εξαφανίστηκε (1η Νοεμβρίου). Στις 3, ο Νάγκι δήλωσε ότι η Ουγγαρία θέλει να είναι ουδέτερη απέναντι στα δύο μπλοκ, ενώ μια σύσκεψη ξεκίνησε με θέμα την ειρηνική αποχώρηση των Σοβιετικών δυνάμεων από τη χώρα. Στις 4 Νοεμβρίου, οι Σοβιετικοί απάντησαν στέλνοντας χίλια τανκς και νέα στρατεύματα. Τα τανκς μπήκαν στη Βουδαπέστη από πολλές μεριές και ήρθαν σε σύγκρουση με τον ουγγρικό στρατό αλλά και τους διαδηλωτές. Στις κανονικές μάχες που ακολούθησαν, οι Ούγγροι νικήθηκαν, έχοντας τρομακτικές απώλειες. Ο Νάγκι συνελήφθη, ενώ νέος ηγέτης της χώρας ανέλαβε ο Γιάνος Καντάρ. Ο ουγγρικός λαός το έμαθε από τον ίδιο, σε ραδιοφωνικό μήνυμά του, στις 11 Νοεμβρίου. Με επικεφαλής τις ΗΠΑ, τα κράτη της δύσης περιορίστηκαν σε ανακοινώσεις «καταδίκης των βιαιοτήτων».

Είχε προηγηθεί η κρίση του Σουέζ. Στα 1952, ο βασιλιάς Φαρούκ είχε εκθρονιστεί από την Αίγυπτο. Ο πρώτος πρόεδρος της Δημοκρατίας, Ναγκίπ, παραμερίστηκε στη συνέχεια από τον Νάσερ. Στις 26 Ιουλίου 1956, ο Νάσερ εθνικοποίησε τη διώρυγα. Στις 29 Οκτωβρίου, αγγλογαλλικά στρατεύματα εισέβαλαν στη χώρα. Πίσω τους, ακολουθούσαν οι Ισραηλινοί.

Οι Αγγλογάλλοι μπήκαν στο Πορτ Σαΐντ, ενώ στην Ουγγαρία, τα γεγονότα έτρεχαν.

Αποχώρησαν με παρέμβαση του ΟΗΕ. Οι Ισραηλινοί επρόκειτο να επανέλθουν στις 5 Ιουνίου του 1967, στον πόλεμο των Έξι Ημερών.

Στην Ελλάδα, η μετά τον θάνατο του Παπάγου δοτή πρωθυπουργία του Κωνσταντίνου Καραμανλή διάρκεσε τεσσεράμισι μήνες αλλά ήταν αρκετή για να δημιουργήσει ένα νέο περιεργό εκλογικό νόμο: Πλειοψηφικό με εκπροσώπηση της μειοψηφίας στις μικρές και αναλογικό στις μεγάλες περιφέρειες. Στις εκλογές (19 Φεβρουαρίου του 1956), η νεοϊδρυμένη Εθνική Ριζοσπαστική Ένωση (ΕΡΕ) του Κωνσταντίνου Καραμανλή πήρε 47,38% των ψήφων κι έβγαλε 165 βουλευτές, ενώ η Δημοκρατική Ένωση των Γεωργίου Παπανδρέου, Σοφοκλή Βενιζέλου κ.ά. πήρε 48,15% των ψήφων αλλά έμεινε στους 132 βουλευτές. Αρχίζει η πρώτη οκταετία Καραμανλή, που συνοδεύτηκε κι από ένα σημαντικό γεγονός: Για πρώτη φορά ψήφισαν και οι γυναίκες.

Η πρώτη χρονιά του Κωνσταντίνου Καραμανλή σημαδεύτηκε με τους νεκρούς στην Κύπρο και την Αθήνα, καθώς ο επαναστατικός αγώνας φούντωνε στη μεγαλόνησο και η βρετανική κυβέρνηση έστελνε κυβερνήτη τον «σκληρό» Χάρντινγκ. Με εντολή του, ο αρχιεπίσκοπος Μακάριος συνελήφθη στις 9 Μαρτίου του 1956. Συνελήφθησαν και οι πατριώτες Μιχαήλ Καραολής και Ανδρέας Δημητρίου, πέρασαν από δίκη και με συνοπτικές διαδικασίες καταδικάστηκαν σε θάνατο με απαγχονισμό. Στις 9 Μαΐου του 1956, παραμονή της εκτέλεσης, ξέσπασε στην Αθήνα μαχητικό συλλαλητήριο. Ο Καραμανλής το αντιμετώπισε με τα όπλα: Τέσσερις διαδηλωτές κι ένας αστυνομικός διευθυντής έπεσαν νεκροί, ενώ μετρήθηκαν 165 τραυματίες από σφαίρες κι άλλοι εκατό από γκλομπς. Οι αγωνιστές Καραολής και Δημητρίου απαγχονίστηκαν στις 10 Μαΐου. Ως τον Σεπτέμβριο, τους ακολούθησαν άλλοι έξι. Ο αγώνας όμως φούντωνε.

Η αμφισβήτηση της κυριαρχίας των ΗΠΑ στη Δύση, εκδηλώθηκε έμπρακτα τον επόμενο χρόνο: Στις 25 Μαρτίου του 1957, στο Καπιτώλιο της Ρώμης, οι υπογραφές έξι ηγετών έμπαιναν κάτω από δύο κείμενα που αποτελούν τη συνθήκη της Ρώμης: Με το ένα κείμενο γινόταν πραγματικότητα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ατομικής Ενεργείας, η Ευρατόμ όπως έγινε γνωστή. Με το δεύτερο, έμπαιναν τα θεμέλια για τη δημιουργία της ΕΟΚ που τότε ονομάστηκε «Ευρώπη των Έξι». Σκοπός της Ευρατόμ ήταν να αποκτηθούν σε σύντομο διάστημα τα μέσα για την παραγωγή ατομικής ενέργειας, ώστε να είναι δυνατή η εφαρμογή των πυρηνικών ανακαλύψεων για ειρηνικούς σκοπούς.

Με το ιδρυτικό της ΕΟΚ, οι έξι αναλάμβαναν την υποχρέωση να δημιουργήσουν μέσα σε 15 το πολύ χρόνια έναν οικονομικό χώρο, που να είναι απαλλαγμένος από εσωτερικούς δασμολογικούς περιορισμούς και να προστατεύεται από ενιαίο τελωνειακό φραγμό. Η εναρμόνιση των οικονομιών, της νομοθεσίας, της κοινωνικής και γεωργικής πολιτικής, η

ελεύθερη διακίνηση εργαζομένων και η ελεύθερη δημιουργία επιχειρήσεων έμειναν θέματα ανοιχτά για το μέλλον, όπως και η ιδέα για κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα. Η συνθήκη μπήκε σε εφαρμογή το 1959.

1956 - 57: ΤΟ ΦΙΛΜ ΤΩΝ ΕΤΩΝ

1956

Ιανουάριος:

Οι βρετανικές δυνάμεις κατοχής συνέλαβαν στην Κύπρο μαθητές του Παγκύπριου γυμνασίου με την κατηγορία της επαναστατικής δράσης. Καταδικάστηκαν σε δημόσια μαστίγωση. Η ποινή εκτελέστηκε στις 14 του μήνα.

Φεβρουάριος:

Ξεκίνησε στις 14 του μήνα το 20ό συνέδριο του Σοβιετικού Κομμουνιστικού κόμματος, το πρώτο μετά τον θάνατο του Στάλιν. Στις 25, με λόγο του ο Νικίτα Χρουστσόφ αποκήρυξε

την προσωπολατρία του Ιωσήφ Στάλιν και κήρυξε την αποσταλινοποίηση.

Μάρτιος:

Στη διάρκεια της 6ης ολομέλειας της Κεντρικής Επιτροπής του παράνομου ΚΚΕ, ο Νίκος Ζαχαριάδης κατηγορήθηκε ως υπαίτιος διχασμού των κομμουνιστών και ουσιαστικά περιορίστηκε στα καθήκοντά του ως γραμματέας από τον Κ. Κολιγιάννη. Η αποσταλινοποίηση προκάλεσε συγκρούσεις με νεκρούς μεταξύ των Ελλήνων στην Τασκένδη αλλά και εξέγερση των φοιτητών του πανεπιστημίου της Τυφλίδας που απεργούν ενάντια στην αντισταλινική εκστρατεία.

Απρίλιος:

Η πανέμορφη κι αριστοκρατική Αμερικανίδα σταρ, Γκρέις Κέλι, παντρεύτηκε στις 19 του μήνα τον πριγκίπα των ονείρων της: Τον Ρενιέ του Μονακό. Το πριγκιπάτο γιορτάζει ξέφρενα την απόκτηση πριγκίπισσας.

Μάιος:

Στις 20 του μήνα, οι Αμερικανοί έκαναν την πρώτη δοκιμή βόμβας υδρογόνου. Η έκρηξη έγινε στην ατόλλη Μπικίνι του Ειρηνικού. Ακολούθησε η Βρετανία στις 15 Μαΐου του 1957.

Ιούνιος:

Οι τελευταίοι Βρετανοί στρατιώτες εγκατέλειψαν τη διώρυγα του Σουέζ, στις 13 του μήνα. Δέκα μέρες αργότερα, ο Γκαμάλ Αμπντέλ Νάσερ εκλέχθηκε παμψηφεί πρόεδρος της Αιγύπτου. Οι Άγγλοι επρόκειτο να επανέλθουν λίγους μήνες αργότερα ως εισβολείς.

Ιούλιος:

Καταστρεπτικός σεισμός στη Σαντορίνη άφησε πίσω του 53 νεκρούς, εκατό τραυματίες και το 90% των σπιτιών κατεστραμμένα. Παλιρροϊκό κύμα, μετά τον σεισμό, έπληξε Κρήτη, Ρόδο, Κάλυμνο, νησιά των Κυκλάδων και ακτές της Πελοποννήσου ως την Καλαμάτα, όπου βυθίστηκαν βάρκες.

Αύγουστος:

Η πολιομειλίτιδα νικήθηκε. Το εμβόλιο Σολκ που ανοσοποιεί προληπτικά τον ανθρώπινο οργανισμό, άρχισε να διατίθεται στην αγορά.

Σεπτέμβριος:

Στις 25 του μήνα, άρχισε να λειτουργεί το πρώτο υπερατλαντικό τηλεφωνικό καλώδιο που ενώνει το Όμπαν της Σκοτίας με το Νιουφάουντλαντ του Καναδά. Σαράντα χρόνια αργότερα, οι τηλεπικοινωνιακοί δορυφόροι το έθεσαν σε αχρηστία.

Οκτώ βριος:

Ο βασιλιάς Παύλος και η γυναίκα του Φρειδερίκη άδειασαν τον Καραμανλή και τον άφησαν έκθετο στα μάτια της κοινής γνώμης: Κατά την απουσία τους στην Ευρώπη, πέρασε δια πυρός και σιδήρου από τη Βουλή το νομοσχέδιο, με το οποίο αυξάνεται η κρατική χορηγία προς τη βασιλική οικογένεια. Όταν οι βασιλείς επέστρεψαν, υποτίθεται ότι τότε πληροφορήθηκαν τις θεελλώδεις συζητήσεις στη Βουλή. Ο Παύλος διαμήνυσε στο κοινοβούλιο ότι απορρίπτει την αύξηση.

Νοέμβριος:

Η νεαρή ΔΕΗ εξαγόρασε στις 23 του μήνα την ΗΕΑΠ (Ηλεκτρική Εταιρεία Αθηνών Πειραιώς) που από το 1926 είχε την ευθύνη για τον ηλεκτροφωτισμό της πρωτεύουσας. Η ΔΕΗ δημιουργήθηκε το 1950 και σταδιακά απορρόφησε όλες τις εταιρείες παραγωγής ρεύματος.

Δεκέμβριος:

Στις 2 του μήνα, έγινε στην Κούβα απόβαση ομάδας ανταρτών με επικεφαλής τον Φιντέλ Κάστρο. Ο δικτάτορας Φουλτζένσιο Μπατίστα ανακοίνωσε ότι όλοι οι επαναστάτες σκοτώθηκαν από την αεροπορία του. Λιγότερο από τρία χρόνια αργότερα, ο Μπατίστα ανατράπηκε.

1957

Ιανουάριος:

Στις 14 του μήνα, πέθανε ο Αμερικανός ηθοποιός, Χάμφρεϊ Μπόγκαρτ. Πρωταγωνίστησε σε πολλές ταινίες, μεταξύ των οποίων το «Γεράκι της Μάλτας» και η «Καζανμπλάνκα». Κέρδισε Όσκαρ για τον ρόλο του στην ταινία «Η Βασίλισσα της Αφρικής».

Φεβρουάριος:

Η έβδομη ολομέλεια του παράνομου ΚΚΕ διέγραψε στις 2 του μήνα τον Νίκο Ζαχαριάδη κατηγορώντας τον για προσωπολατρία. Η ολομέλεια ενέκρινε τη σοβιετική επέμβαση στην Ουγγαρία, επέκρινε τις πρακτικές του Τίτο και καταδίκασε το δόγμα Αϊζενχάουερ. Από την όλη διαδικασία, ενισχυμένος βγήκε ο Κολιγιάννης.

Μάρτιος:

Πολεμώντας μόνος εναντίον εξήντα Άγγλων, στις 3 του μήνα, ο υπαρχηγός της ΕΟΚΑ Γρηγόρης Αυξεντίου αρνήθηκε να παραδοθεί κι οχυρώθηκε σε μια σπηλιά της περιοχής Μαχαιρά Πάφου της Κύπρου. Οι Άγγλοι τον έκαψαν ζωντανό πυρπολώντας τη σπηλιά με φλογοβόλο. Ήταν 29 χρόνων. Στις 14 κι έπειτα από φρικτά βασανιστήρια, προκειμένου να αποκαλύψει συντρόφους του, οδηγήθηκε στην αγχόνη ο μαθητής γυμνασίου, Ευαγόρας Παλληκαρίδης.

Απρίλιος:

Αφέθηκε ελεύθερος από τους Άγγλους, στις 17 του μήνα, ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος μετά από την 13μηνη εξορία του, στις Σεϋχέλλες. Στην Αθήνα, του επιφυλάχθηκε αποθεωτική υποδοχή, ενώ η Άγκυρα κατηγόρησε τους Έλληνες ότι υποστηρίζουν τρομοκράτες.

Μάιος:

Πέθανε στις 2 του μήνα ο διαβόητος Αμερικανός γεροισιαστής των Ρεπουμπλικάνων, Τζό Μακ Κάρθι. Ως επικεφαλής της «Επιτροπής Αντιαμερικανικών Υποθέσεων» είχε από το 1947 μετατρέψει τον αντικομμουνισμό σε όργανο προσωπικής του προβολής και τη ρουφιανιά σε επιστήμη. Οι μέθοδοί του αποδοκίμαστηκαν από τη Γερουσία στα 1954. Είχε γεννηθεί το 1900.

Ιούνιος:

Πυρηνικό αντιδραστήρα αποφάσισε να εγκαταστήσει στην περιοχή της πρωτεύουσας η ελληνική κυβέρνηση. Ήδη, στην Αγία Παρασκευή, κτίζεται το κτίριο στο οποίο πρόκειται να εγκατασταθεί. Η αντιπολίτευση υπαινίσσεται ότι ο αντιδραστήρας θα χρησιμοποιηθεί για στρατιωτικούς σκοπούς, η κοινή γνώμη φοβάται τις επιπτώσεις από τη ραδιενέργεια και οι επιστήμονες ανέλαβαν να καθησυχάσουν όλους.

Ιούλιος:

Στις 26 του μήνα, η Τυνησία ανακηρύχθηκε δημοκρατία με πρώτο πρόεδρο τον Χαμπίμπ Μπουργκίμπα, ως τώρα πρωθυπουργό της χώρας. Ο Μπουργκίμπα δήλωσε ότι θα συνεχίσει να βοηθά τους Αλγερινούς εναντίον των Γάλλων αποικιοκρατών.

Αύγουστος:

Συγκίνηση στον κόσμο του θεάματος: Ο Όλιβερ Χάρντι, ο «χοντρός» του κωμικού διδύμου Χοντρός Λιγνός πέθανε σε βαθιά γεράματα στις 7 του μήνα. Μαζί με τον Σταν Λόρελ έπαιξαν σε τουλάχιστον 100 ταινίες από το 1926 μέχρι το 1950.

Σεπτέμβριος:

Πέθανε στις 20 του μήνα ο συνθέτης, Ζαν Σιμπέλιους, εθνικός μουσουργός της Φινλανδίας. Συνέθεσε επτά συμφωνίες κι ένα λαϊκό κονσέρτο για βιολί. Έγινε γνωστός με τις ορχηστρικές σουίτες του «Ο Κύκνος της Τουονέλα» και «Φινλανδία». Είχε γεννηθεί στις 8 Δεκεμβρίου του 1865.

Οκτώ βριος:

Στις 4 του μήνα, ο άνθρωπος μπήκε στη διαστημική εποχή, καθώς εκτοξεύτηκε στο διάστημα με επιτυχία ο πρώτος στην ιστορία τεχνητός δορυφόρος, ο σοβιετικός Σπούτνικ 1. Το κοροϊδευτικό «μπιπ μπιπ» που εκπέμπει ο Σπούτνικ, έκανε τους Αμερικανούς να νιώθουν μειονεκτικά απέναντι στους Σοβιετικούς πρωτοπόρους.

Νοέμβριος:

Ενώ οι Αμερικανοί δούλευαν πυρετωδώς, για να μπορέσουν να εκτοξεύσουν δικό τους δορυφόρο, ο Σοβιετικός Σπούτνικ 2 έκανε ήδη βόλτες στο διάστημα, κουβαλώντας τον πρώτο γήινο επιβάτη: τη σκυλίτσα Λάικα. Ο δεύτερος τεχνητός δορυφόρος εκτοξεύτηκε στις 3 του μήνα, ενώ η σκυλίτσα πέθανε στις 9, όταν εξαντλήθηκαν τα αποθέματα οξυγόνου μέσα στον θάλαμό της.

Δεκέμβριος:

Προσπαθώντας να ανταγωνιστούν τους Σοβιετικούς που όργωναν με τους σπούτνικ το διάστημα, οι Αμερικανοί εκτόξευσαν στις 6 του μήνα τον πρώτο πύραυλο Βάνγκαρντ. Η αποτυχία ήταν εντυπωσιακή. Στις 17, δοκίμασαν στο ακρωτήριο Κανάβεραλ με επιτυχία τον διηπειρωτικό βαλλιστικό πύραυλο «Άτλας». Ο πρώτος «Άτλας» είχε εκτοξευτεί στις 11 Ιουνίου αλλά εξερράγη στον αέρα.

(Εθνος της Κυριακής, 19.9.1999) (τελευταία επεξεργασία, 27.6.2009)